

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA GĘSIARZ p. POLSCE

(Skarga nr 9446/02)

WYROK

STRASBURG

18 maja 2004 r.

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji

W sprawie Gęsiarz p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan Nicolas BRATZA, *Przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pani V. STRÁŽNICKÁ,
Pan R. MARUSTE,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan L. GARLICKI,
Pan J. BORRERO BORRERO, *sędziowie*,
oraz Pana M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 27 kwietnia 2004 r.,
Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 9446/02) wniesionej w dniu 16 lutego 2002 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Jana Gęsiarza („skarżący”).

2. Rząd Polski był reprezentowany przez swoich Pełnomocników, panią S. Jacewską, a następnie pana J. Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Dnia 8 lipca 2003 r. Przewodniczący Czwartej Sekcji podjął decyzję o zakomunikowaniu Rządowi skargi dotyczącej długości postępowania. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji, zdecydowano, że przedmiot skargi zostanie rozpatrzony równocześnie z kryterium dopuszczalności skargi. Przewodniczący Sekcji nadał następnie skardze zgodnie z artykułem 41 Regulaminu Trybunału charakter priorytetowy.

FAKTY

4. Skarżący urodził się w 1933 r. i mieszka w Częstochowie, w Polsce.

A. Fakty przed dniem 1 maja 1993 r.

5. Skarżący dzielił dom oraz nieruchomość z trzema członkami rodziny („sąsiedzi”). Dnia 6 lutego 1989 r. wszczął postępowanie nieprocesowe

przed Sądem Rejonowym w Częstochowie, w którym domagał się zniesienia współwłasności nieruchomości.

6. Do listopada 1991 r. sąd przeprowadził osiem rozpraw i zarządził sporządzenie dwóch opinii biegłych.

7. Dnia 30 kwietnia 1992 r. sąd zawiesił postępowanie, ponieważ skarżący nie wpłacił zaliczki na poczet kosztów opinii biegłego.

B. Fakty po dniu 30 kwietnia 1993 r.

8. Dnia 22 września 1994 r. postępowanie zostało podjęte, ponieważ skarżący uiścił opłatę zarządzoną przez sąd.

9. Sąd przeprowadził rozprawy w dniach 6 i 20 grudnia 1994 r. Zarządził sporządzenie uzupełniającej opinii biegłego.

10. W lutym i marcu 1995 r. skarżący zwrócił się do sądu o wyznaczenie innego biegłego. Następnie, podważył opinię biegłego oraz zakwestionował biegłego, który ją sporządził. Sąd oddalił jego wnioski w dniach 22 marca i 31 maja 1995 r.

11. Dnia 23 czerwca 1995 r. sąd zarządził sporządzenie kolejnej opinii biegłego. Opinia została przedłożona do sądu w dniu 5 września 1995 r.

12. W dniach 17 października 1995 r., 16 stycznia, 2 kwietnia i 15 maja 1996 r. sąd przeprowadził rozprawy. Zarządził sporządzenie trzech uzupełniających opinii biegłych.

13. Postępowanie było zawieszone od 12 sierpnia do 5 grudnia 1996 r., ponieważ skarżący nie uiścił zaliczki na poczet kosztów uzupełniającej opinii biegłego.

14. W grudniu 1996 r. opinia biegłego została przedłożona sądowi; następnie sąd zarządził sporządzenie kolejnej opinii biegłego.

15. W lutym 1997 r. skarżący zakwestionował powołanie nowego biegłego.

16. Dnia 17 września 1997 r. biegły przedłożył swoją opinię sądowi.

17. Dnia 24 listopada 1997 r. sąd przeprowadził rozprawę.

18. Dnia 28 listopada 1997 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie wydał postanowienie znoszące współwłasność nieruchomości.

19. Od postanowienia znoszącego współwłasność odwołali się sąsiedzi.

20. Dnia 26 maja 1998 r. Sąd Wojewódzki w Częstochowie uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

21. Dnia 22 października 1998 r. sąd przeprowadził rozprawę, na której podjął decyzję o przeprowadzeniu oględzin nieruchomości. Skarżący zwrócił się do sądu o nie wyznaczanie rozpraw do dnia 16 listopada 1998 r.

22. Dnia 21 maja 1999 r. sędzia przeprowadził oględziny nieruchomości.

23. Dnia 10 czerwca 1999 r. sąd przeprowadził rozprawę. Następnie zarządził przygotowanie kolejnej opinii biegłego i polecił skarżącemu uiszczenie zaliczki na poczet jej kosztów.

24. Dnia 10 września 1999 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie zawiesił postępowanie, ponieważ skarżący nie uiścił zaliczki na poczet kosztów opinii biegłego. Odwołanie skarżącego od tego postanowienia zostało uwzględnione dnia 15 listopada 1999 r. przez Sąd Wojewódzki w Częstochowie.

25. Sąd przeprowadził rozprawę dnia 12 kwietnia 2000 r.

26. Następnie, sąsiedzi zakwestionowali opinię biegłego. Ich wniosek został ostatecznie oddalony dnia 2 czerwca 2000 r.

27. Dnia 14 lipca 2000 r. skarżący zakwestionował innego biegłego sądowego. Dnia 2 sierpnia 2000 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie oddalił jego wniosek.

28. Dnia 18 listopada 2000 r. biegły przedłożył do sądu kolejną opinię.

29. Dnia 2 kwietnia 2001 r. sąd rejonowy przeprowadził rozprawę.

30. Dnia 11 czerwca 2001 r. skarżący wszczął inne postępowanie, w którym dochodził zezwolenia na połączenie z wodociągami miejskimi oraz na przeprowadzenie prac na wspólnej nieruchomości. Postępowanie to trwa przed Sądem Rejonowym w Częstochowie.

31. Dnia 12 czerwca 2001 r. sąd ponownie zawiesił postępowanie, z uwagi na toczące się postępowanie administracyjne dotyczące „ganku” zbudowanego przez jednego z sąsiadów. Skarżący odwołał się od tego postanowienia.

32. Dnia 20 sierpnia 2001 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie podjął zawieszone postępowanie.

33. Na rozprawie przeprowadzonej dnia 14 stycznia 2002 r. sąd ponownie postanowił zawiesić postępowanie z powodu toczącego się postępowania administracyjnego dotyczącego zbudowanego „ganku”. Odwołanie skarżącego zostało oddalone dnia 14 marca 2002 r.

34. Dnia 19 kwietnia 2002 r. skarżący złożył wniosek o podjęcie zawieszonego postępowania.

35. W grudniu 2002 r. i w styczniu 2003 r. sąd zwracał się do władz gminnych i centralnych o dostarczenie pewnych informacji koniecznych dla prowadzenia sprawy.

36. Postępowanie zostało podjęte dnia 4 kwietnia 2003 r., a dnia 12 czerwca 2002 r.¹ sąd przeprowadził rozprawę.

37. Dnia 7 kwietnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie wydał postanowienie znoszące współwłasność nieruchomości.

38. Dnia 28 kwietnia 2003 r. skarżący złożył apelację od tego postanowienia.

¹ chodzi chyba o 2003 r. - przypis tłumacza

39. Dnia 1 lipca 2003 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił apelację.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI Z POWODU DŁUGOŚCI TRWANIA POSTĘPOWANIA

40. Skarżący podnosił, że długość trwania postępowania była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu”, przewidzianego w artykule 6 Konwencji, który w omawianym zakresie przewiduje:

„Przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ..., każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd...”

41. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem.

42. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się nie w lutym 1989 r., kiedy skarżący wszczął postępowanie, ale dnia 1 maja 1993 r., kiedy weszła w życie deklaracja Polski o uznaniu prawa do skargi indywidualnej. Postępowanie zakończyło się dnia 1 lipca 2003 r. postanowieniem Sądu Okręgowego w Częstochowie (patrz paragrafy 5 i 39 powyżej).

Wynika stąd, że postępowanie trwało ponad czternaści lat, z czego dziesięć lat i dwa miesiące są brane pod uwagę przez Trybunał.

43. Oceniając rozsądną długość trwania niniejszego postępowania Trybunał będzie miał na względzie stan sprawy w dniu 1 maja 1993 r.

A. Dopuszczalność

44. Trybunał zauważa, że skarga nie jest oczywiście nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Ponadto zauważa, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. Dlatego też Trybunał uznaje skargę za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Stanowiska przedstawione przed Trybunałem

45. Rząd twierdził, że sprawa była raczej skomplikowana. W szczególności wskazywał na fakt, że sądy krajowe musiały korzystać z wielu opinii biegłych.

46. Ponadto, Rząd wskazywał, że skarżący w znaczący sposób przyczynił się do przedłużenia trwania postępowania, w szczególności

kwestionują opinie biegłych i żądając od sądu powołania nowych biegłych. Ponadto, wskazywał, że skarżący wielokrotnie nie uiszczał w terminie zaliczek na poczet kosztów opinii biegłych. W konkluzjach, Rząd twierdził, że inni uczestnicy postępowania także przyczynili się do przedłużenia trwania postępowania.

47. Odnosząc się do postępowania władz krajowych, Rząd utrzymywał, że działały one z należytą starannością, a sąd rejonowy „podejmował działania w celu zapewniania prawidłowego toku postępowania dowodowego”.

48. Skarżący nie zgodził się z twierdzeniami Rządu i twierdził, że sprawa była prosta. Twierdził on, że odpowiedzialność za opóźnienia ponoszą jedynie sądy krajowe, a opóźnienia te po części wynikały z matactw biegłych. Ponadto, skarżący utrzymywał, że sąd rejonowy zarządził sporządzenie wielu niepotrzebnych opinii, których nie brał następnie pod uwagę.

49. Podsumowując, skarżący zapewniał, że nie przyczynił się do przedłużenia trwania postępowania. Twierdził, że korzystał ze swoich praw procesowych w celu ochrony swojej własności.

2. Ocena Trybunału

50. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia złożoności sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in. wyrok *Frydlender p. Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII i *Humen p. Polsce* [WI], nr 26614/95, § 60, z dnia 15 października 1999 r.).

51. Trybunał uważa, że sprawa była do pewnego stopnia skomplikowana, jako że okoliczności sprawy musiały być ocenione w świetle opinii biegłych. Jednakże, ogólnej długości postępowania nie można wytłumaczyć tą złożonością.

52. Odnosząc się do postępowania skarżącego, Trybunał stwierdza, że w pewnym stopniu przyczynił on się do przedłużenia postępowania. Trybunał bierze pod uwagę informacje przedłożone przez Rząd, z których wynika, że skarżący kilkakrotnie nie uiszczał opłat za opinie biegłych, co doprowadziło do zawieszenia postępowania (patrz paragrafy 8, 13, 24 i 46 powyżej) oraz że podważał powołanie biegłych. W związku z tym, Trybunał przypomina, że choć skarżący jest upoważniony do korzystania ze swoich praw procesowych, musi ponosić konsekwencje, jeżeli prowadzi to do opóźnień (patrz, *Malicka-Wąsowska p. Polsce*, (decyzja), nr 41413/98, z dnia 5 kwietnia 2001 r.). Jednakże Trybunał zauważa, że łączny czas, w którym postępowanie było zawieszone z powodu nieuiszczenia przez skarżącego opłat wyniósł dziesięć miesięcy. W świetle faktu, że ogólna długość postępowania, brana pod uwagę przez Trybunał, wynosi dziesięć lat i dwa

miesiące, Trybunał jest zdania, że skarżący nie może ponosić odpowiedzialności za całość opóźnień.

53. Odnosząc się do postępowania władz krajowych, Trybunał zauważa, że jest prawdą, iż sądy krajowe miały trudności w uzyskaniu zadawalających opinii biegłych. Jednakże praca biegłych w ramach prowadzonego postępowania była nadzorowana przez sędziego, który był odpowiedzialny za przygotowanie i sprawne prowadzenie postępowania (patrz, *Proszak p. Polsce*, wyrok z dnia 16 grudnia 1997 r., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, § 44). Ponadto, Trybunał zauważa, że po odbyciu rozprawy w dniu 22 października 1998 r., sąd nie podejmował żadnych czynności aż do dnia 21 maja 1999 r., kiedy to sędzia przeprowadził oględziny nieruchomości. Trybunał zauważa, że Rząd nie przedstawił żadnego usprawiedliwienia dla tego opóźnienia w postępowaniu.

54. W konsekwencji, Trybunał uważa, że w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy, okres dziesięciu lat i dwóch miesięcy, który zgodnie z posiadaną kompetencją *ratione temporis* może rozpatrywać, przekroczył rozsądny czas.

Doszło więc do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁÓW 6 § 1 I 13 KONWENCJI Z POWODU PROWADZENIA POSTĘPOWANIA NIE SPEŁNIAJĄCEGO WYMOGU „SPRAWIEDLIWEGO PROCESU”

55. Skarżący zarzucał naruszenie artykułów 6 i 13. Twierdził, że postępowanie prowadzone w jego sprawie nie było sprawiedliwe, ponieważ jego wielokrotne wnioski kwestionujące biegłych sądowych nie były uwzględniane.

56. Trybunał stwierdza jednakże, że zarzuty skarżącego dotyczące naruszeń dwóch powyższych artykułów Konwencji są całkowicie nieuzasadnione.

57. W konsekwencji, ta część skargi jest niedopuszczalna jako oczywiście nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 i dlatego też musi być odrzucona zgodnie z artykułem 35 § 4.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

58. Artykuł 41 Konwencji:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

59. Skarżący domagał się 840.000 zł za szkody materialne oraz 360.000 zł za szkody niematerialne.

60. Rząd twierdził, że żądania skarżącego były wygórowane.

61. Trybunał nie dostrzega związku przyczynowego pomiędzy stwierdzonym naruszeniem, a domniemaną szkodą materialną; dlatego też odrzuca to roszczenie

62. Z drugiej strony, Trybunał jest zdania, że skarżący doznał szkody natury niematerialnej w postaci przeżytego stresu i frustracji będących wynikiem przedłużającego się postępowania. Dlatego też, przyznaje skarżącemu 5.000 euro z tytułu szkód niematerialnych.

B. Koszty i wydatki

63. Skarżący domagał się także przyznania mu 48.000 zł tytułem zwrotu kosztów i wydatków poniesionych przed sądami krajowymi.

64. Rząd twierdził, że nie może ponosić odpowiedzialności za koszty i wydatki poniesione przez skarżącego w trakcie trwania postępowania przed sądami krajowymi.

65. Zgodnie z kryteriami ustalonymi w orzecznictwie, skarżący jest upoważniony do zwrotu kosztów i wydatków jedynie, jeżeli wykaze, że zostały one rzeczywiście poniesione oraz były konieczne w postępowaniu przed sądami krajowymi w celu zapobieżenia lub naprawienia naruszenia lub w celu uzyskania takiego stwierdzenia przez Trybunał. W niniejszej sprawie, uwzględniając posiadane informacje oraz powyższe kryteria, Trybunał oddala to roszczenie (patrz, m.in. wyrok *Hertel p. Szwajcarii*, wyrok z dnia 25 sierpnia 1998 r., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI, s. 2334, § 63).

C. Odsetki z tytułu nie wypłacenia zadośćuczynienia

66. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu nie wypłacenia zadośćuczynienia powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że skarga jest dopuszczalna w zakresie zarzutu dotyczącego długości postępowania, a w pozostałym zakresie jest niedopuszczalna;

2. *Uznaje*, że nastąpiło naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji w odniesieniu do długości trwania postępowania;
3. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, z tytułu szkód niematerialnych, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, 5.000 euro (pięć tysięcy euro), które będą przeliczone na walutę polską według kursu z dnia realizacji wyroku, plus jakiegokolwiek podatek, jaki może być pobrany;
 - (b) zwykłe odsetki według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe będą płatne od tej sumy od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty;
4. Oddala pozostałą część żądania skarżącego dotyczącą zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 18 maja 2004 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz

Nicolas BRATZA
Przewodniczący